“कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार : संमृद्ध चिङ्गाडको आधार”

आ र्थक वर्ष २०७८/०७९ को

नीति तथा कार्यक्रम

चङ्गाड गाँउपा लका

गाउँकार्यपा लकाको कार्यालय

अवल चङ्ग, सुर्खेत

नवौ गाउँ सभा

२०७८ असार १० गते

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु ,

वश्वव्यापी रुपमा फै लएको को भड १९ महामारीको दोश्रो भेरियन्टले वश्व समुदाय लगायत हामी सबैलाई आक्रान्त बनाइरहेको छ । कोरोनाका कारण जीवन गुमाएका नेपाली लगायत चङ्गाड बासी मृतक प्रति भावपुर्ण श्रद्धान्जली अर्पण र शोकाकुल परिवारजनप्रति समवेदना प्रकट गर्दै संक्र मत सवैको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु ।

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको आधारस्तम्भको रुपमा रहको संघ, प्रदेश र स्थानीय तीनै तहका सरकार अहिले गणतन्त्रको संस्थागत वकासको चरणमा पुगेका छन् । सं वधान बमोजिम आधारभूत सरकारको रुपमा रहेको चङ्गाड गाउँपा लकाको नवौ गाउँ सभाको यस गरीमामय सभामा उपस्थित सम्पूर्ण गाउँ सभा सदस्यज्यूहरूमा चङ्गाड गाउँपा लकाको तर्फबाट र मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक न्यानो स्वागत ब्यक्त गर्दछु ।

को भड महामारीका कारण भइरहेको जीवनको क्षति र जो खमलाई मध्यनजर गर्दै गाउँपा लकाको सम्पुर्ण श्रोतसाधन र संयन्त्र परिचालन गरि प सआर, एन्टिजिन चेकजाँच, उपचार, अक्सिजन आपुर्ति स्वास्थ्य उपकरण, जनशक्ति परिचालन र औष धको व्यवस्था सहित महामारीको न्युनीकरण तथा प्रतिकार्यमा कुनै कमी हुन नदिन गाउँपा लका प्रयत्नरत रहेको कुरा यस सभामा अवगत गराउन चाहान्छु ।

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको स्थापनाका ला ग व भन्न कालखण्डमा आफ्नो प्राण आहुति दिई सहादत प्राप्त गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली तथा सम्मान प्रकट गर्दछु । यसैगरी को भड १९ को वश्वव्यापी महामारीबाट मुलुक भत्र र बाहिर अमूल्य जीवन गुमाउनु भएका सम्पूर्ण नेपाली आमावुवा, दाजुभाई तथा दिदीवहिनीहरु प्रति समेत भावपूर्ण श्रद्धान्जली व्यक्त गर्दै उपचाररत तथा संक्र मत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरुप्रति चङ्गाड गाउँपा लकाको तर्फबाट शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु ।

जो खमपूर्ण परिस्थितिमा अग्रपंङ्तिमा मा रहेर सेवा गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, एम्बुलेन्स चालक लगायत सम्पूर्ण राष्ट्रसेवकको म प्रशंसा गर्दछु । को भड १९ रोकथाम र नियन्त्रणका ला ग स्थानीय सरकारले चालेको कदममा पूर्ण साथ दिई सहयोग गर्नुभएकोमा सम्पूर्ण राजनीतिक कर्मी, नागरिक समाज, शक्षक, नागरिक लगायत दिदीबहिनी तथा दाजुभाईप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु

चङ्गाड गाउँपा लकाले सम्पूर्ण चङ्गाडबासीको सर्वोपरि हित तथा गाउँपा लकाको वकासका ला ग आफ्नो पहिलो गाउँ सभाबाट व भन्न नीति, कार्यक्रम तथा बजेट वनियोजन गरी गरेको प्रतिवद्धता अनुसार समृद्ध चङ्गाड निर्माणमा आफूलाई सम र्पत गर्दै आइरहेको छ । वगतका उपलब्धिहरुको रक्षा गर्दै, काम गर्ने दौरानमा दे खएका समस्याहरुबाट पाठ सक्दै आगामी दिनमा आम चङ्गाडवासीको समृद् धको आकांक्षालाई पूरा गर्न यो गाउँ सभाले ठोस र प्रभावकारी दिशानिर्देश गर्नेछ भन्ने वश्वास लएको छु । यही क्रममा समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्रको वकास गर्ने संवैधानिक लक्ष्य अनुरुप सहभा गता, पारद र्शता र जवाफदेहिता जस्ता बजेटका आधारभूत सद्धान्तलाई समेत अबलम्बन गर्दै आ र्थक वर्ष २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित हुनुका साथै ह र्षत भएकोछु ।

जनताको अपेक्षाहरुलाई प्राथ मकतामा राखी उपलब्ध सी मत श्रोतसाधनलाई अ धकतम सदुपयोग गर्ने लक्ष्य यो नीति तथा कार्यक्रमले राखेकोछ ।संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा चङ्गाड गाउँपा लका क्षेत्रको वकाससँग सम्वन्धित रहेर उल्ले खत भएका नीति तथा कार्यक्रम यो गाउँ सभाको नीति तथा कार्यक्रमको अ भन्न अंगको रुपमा लईएको छ ।

चङ्गाड गाउँपा लकालाई "समृद्ध गाउँपा लका" बनाउने अ भभारा हाम्रो काँधमा आएको र सो जिम्मेवारीलाई सफलताका साथ पूरा गर्न यस नीति तथा कार्यक्रमले पक्कै पनि ठोस योगदान दिनेछ भन्ने अपेक्षा रा खएकोछ । अब आजको यस गरिमामय सभामा आगामी वर्षका ला ग चङ्गाड गाउँपा लकाको नीति तथा कार्यक्रम बुँदागत रुपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

<u>वा र्षक नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्दा लईएका आधारहरुः</u>

- नेपालको सं वधानको अनुसू च ८ र ९ ले निर्दिष्ट गरेका स्थानीय तहको एकल तथा साझा अ धकारहरु,
- मौ लक हकहरु, राज्यको निर्देशक सद्धान्त र नीतिहरु,
- संघीय सरकारले अं गकार गरेको प्रन्धौ आव धक योजनाको आधारपत्रले निर्धारण गरेका लक्ष्य, नीति तथा प्राथ मकताहरु,
- संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारले अं गकार गरेका आ र्थक तथा वत्तीय नीतिहरु,
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, का व भन्न प्रावधानहरु,

- दिगो वकासका लक्ष्यहरु,
- नेपाल सरकारबाट प्राप्त बजेट स लङ्ग र सोको साथमा प्राप्त बजेट तर्जुमा गर्दा लनु पर्ने आधारहरु,
- सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त राय /सुझावहरु,
- सहभा गता मूलक योजना तर्जुमा प्र क्रया मार्फत प्राप्त योजना तथा सुझावहरु,
- वगत वर्षहरुमा सम्पन्न भएका सभाहरुबाट भएका निर्णयहरु,
- वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४, का व भन्न प्रावधानहरु,
- स्थानीय राजश्व परामर्श स मति, वजेट सीमा निर्धारण तथा स्रोत अनुमान स मति तथा वषयगत स मतिहरुबाट प्राप्त राय सल्लाह र सुझावहरु,
- लेखा परीक्षण प्रतिवेदन लगायत व भन्न कार्यक्रममा प्राप्त सुझावहरु,

<u>मुख्य नीतिहरु</u>

- गाउँपा लकाको पहिचानका रुपमा रहेका र समग्र वकाससँग जो डएका गौरवका आयोजनाहरुलाई प्राथ मकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- आफ्नो स्रोतले मात्र सम्पन्न हुन नसक्ने प्राथ मकता प्राप्त आयोजनाहरुको संचालनका ला ग संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, जिल्ला समन्वय स मति र दातृ निकायहरुसँग साझेदारी गर्नका ला ग समपूरक कोषमा बजेट वनियोजन गरिनेछ ।
- उत्पादनशील तथा रोजगारीमूलक क्षेत्रमा लगानी केन्द्रित गर्दै फजुल खर्च रोकी वत्तीय अनुशासन कायम गरिनेछ।
- गाउँपा लका भत्रका नागरिकहरुलाई को भडको बढ्दो जो खम न्युनीकरण गर्नका ला ग पा लकास्तरीय २५ शैश्याको अस्थायी को भड अस्पताल निर्माणको व्यवस्था मलाईनेछ ।
- गाउँपा लका भत्रका ६० वर्ष मा थका एकल पुरुषलाई मा सक भत्ता दिने व्यवस्था मलाईनेछ ।
- गाउँपा लका भत्रका सबै नागरिकलाई को भड १९ वरुद्धको निशुल्क एन्टिजिन चेकजाँच गरिने व्यवस्था मलाईनेछ।
- गाउँपा लका भत्रका को भडको कारणले बाबु वा आमा गुमाएका छोराछोरीलाई शै क्षक प्रोत्साहनका ला ग शै क्षक प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था मलाईनेछ ।
- गाउँपा लका भत्रको अस्थायी को भड अस्पतालमा भर्ना भएका संक्र मत वरामीहरुलाई निशुल्क उपचार र पो षलो आहार साथै मनोबल बढाउने क समको व्यवस्था मलाइनेछ ।

- को भड १९ तथा अन्य स्वास्थ्य सावधानी अपनाउने गरि गाउँपा लका भत्रका नागरिकहरुलाई आवश्यक परामर्श तथा सहयोग गर्ने हेतुका साथ सार्वजनिक बिदाको दिनमा समेत स्वास्थ्य संस्था संचालन गरि स्वास्थ्यकर्मी खटन पट्नको व्यवस्था मलाइनेछ ।
- गाउँपा लका भत्र कार्यरत राष्ट्रसेवक कर्मचारी र जो खम क्षेत्रमा कामकाज गर्ने स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई को भड संक्र मत भएमा निशुल्क उपचारको व्यवस्था मलाईनेछ
- को भडको महामारीका कारण रोजगारी गुमाई आफ्नो गाउँ फ र्कएका नागरिकहरुलाई उद्धम शलता वकास र रोजगारीका अवसरहरु सर्जना गर्न मेरो गाउँ : उद्दम सहित जिउने ठाँउ लाई अ भयानको रुपमा संचालन गर्न श्रम उपयोग हुने रोजगारीका कार्यक्रममा वशेष प्राथ मकता दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- अन्तर स्थानीय तह बीचको सहयोग समन्वय र संवाद गर्नुपर्ने वषयलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- बाँझो पा लका मुक्त अ भयान अन्तर्गत बाँझो ज मनको प्रयोग जिबिकोपार्जनमा सहयोग भन्ने सोचका साथ बाँझो जग्गामा खेती तथा फलफुलजन्य नगदे वालीको खेतीका ला ग प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- प्रत्येक घरधुरीमा आधारभुत खानेपानीको पहुँच पुर्याउन एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- दिगो पुर्वाधार रोजगारी र उत्पादन वृद्‍ ध यसैबाट हुन्छ गाउँपा लकाको समृद्‍ ध भन्ने नीतिमा आधारित रही पुर्वाधार वकासका कार्यक्रमहरु प्राथ मकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- बाल ववाह र लैङ् गक हिंसा न्युनीकरण गर्नका ला ग बालबिवाह र लैङ् गग हिंसा मुक्त गाउँपा लका नारालाई अ भयानको रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- नखाउ मदिराजन्य रक्सी पालौं पोषीलो दुध दिने भैसी भन्ने मुल नाराका साथ व्यवशायिक उत्पादन तथा बिक्रीमा आधारित रही गाउँपा लका भत्रका प्रत्येक कृषकहरुलाई दुधमा अनुदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- पूर्वाधार वकासको क्षेत्र बाहेकका अन्य ल क्षत कार्यक्रम, क्षमता वकास कार्यक्रम एवं अन्य प्रर्वद्धनात्मक कार्यक्रमहरुको प्रभावकारिता वृद् वका ला ग सबै वडाहरुमा एकरुपता आउने गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपा लकाको बृहत गुरुयोजना बनाई सडकमार्ग, बजार क्षेत्र, बसोबास क्षेत्र लगायत घरजग्गाको हक रहने भूभाग समेत छुट्याइनेछ ।
- को भड १९ को थप रणनीति र कार्ययोजना तयार गरिनेछ ।

- सेवा प्रवाहमा सुधार गर्दै सुशासन प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

क्षेत्रगत नीतिहरु

१. आ र्थक वकास

क) कृ ष तथा पशुपंक्षी वकास सम्वन्धी नीतिहरु

- कृ ष तथा पशुजन्य उद्यम व्यवसायलाई रोजगारीको मुख्य क्षेत्रको रुपमा वकास गरिनेछ ।
- कृ ष प्रणालीमा आधुनिकीकरण ल्याउनुको साथै फलफूल र तरकारी खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- कृ ष तथा पशु व्यवसायमा उत्पादनमा आधारित अनुदान प्रणालीको वकास गरिनेछ
- गाउँपा लका भत्रका प्रत्येक नागरिकहरुलाई कृ र्ष समुह मार्फत आबद्ध गरि पा लका भत्रका प्रत्येक टोल कृ र्ष समुहमा जो ड कृ षका कार्यक्रमहरु समुह, सहकारी मार्फत ल गनेछ ।
- गाउँपा लका स्तरीय बृहत एक नर्सरी स्थापना गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडामा उत्पादनको सम्भावनालाई मध्यनजर गरि एक वडा एक पकेट क्षेत्र कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- कृषक समूहहरु मार्फत वीउ वजन उत्पादनको कार्यक्रम ल्याई वउ वजन आपूर्ति गरिनेछ ।
- उत्पादकत्व वृद् ध गर्न पशुहरुमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा, पशु स्वास्थ्य सेवा, पशुपंक्षी रोग नियन्त्रण तथा उपचार सेवालाई सञ्चालन तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- पशुहरुका ला ग खोप सेवा, पशु वमा कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गर्दै ल क्षत समूह पहिचान गरी पशुपंक्षी सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नीतिगत रुपमा पशुपंक्षी फर्म दर्ता, समूह स मति दर्ता, अद्याव धक तथा सञ्चालन गरी पशु वकास कार्यलाई थप सशक्त गर्दै ल गनेछ ।
- व्यवसायिक र स्वच्छ रुपमा मासु उत्पादन तथा स्वच्छ मासु पसल संचालनका ला ग आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- कृ र्ष तथा पशु पंक्षी हाट बजार लगाउने व्यवस्था मलाइनेछ ।
- कुखुराको अण्डाको बढ्दो खपतलाई मध्यनजर गर्दै अण्डामा आत्मनिर्भर कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

ख) उद्योग, वा णज्य तथा आयआर्जन र रोजगारी सम्वन्धी नीतिहरु

- लघु उद्यमीहरुलाई प्राथ मकता दिई सीपमुलक ता लम लगायत व भन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला तथा ल क्षत वर्ग उन्मुख सहकारी संस्थाहरुको स्थापना र संस्थागत क्षमता अ भवृद् ध गर्ने कार्यक्रम गरिनेछ।
- लघु उद्मम तथा श्रम रोजगार कार्यक्रम मार्फत गाउँपा लकास्तरमा युवा महिला उपाध्यक्ष रोजगार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नागरिकहरुको आयआर्जन र रोजगारी वृद् वका ला ग लागत साझेदारी हुने गरी मागमा आधारित सीपमूलक ता लम, उत्पादन प्रर्वद्धन, क्षमता वकास र प्र व ध हस्तान्तरणको कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- उत्पादित वस्तुहरुको बजारीकरणका ला ग आवश्यक प्रबन्ध मलाइनेछ ।
- उद्योग वा णज्य लगायतका निजी व्यवसायिक क्षेत्रहरुसँग सहकार्य गरी व भन्न रोजगारमुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- को भड १९ का कारण रोजगार गुमाएका परिवारलाई ल क्षत गरी रोजगारी एवम आय आर्जन सम्वन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

ग) पर्यटन वकास सम्वन्धी नीतिहरु

- ए ककृत पर्यट कय गुरुयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- यस गाउँपा लका भत्र पर्ने महत्वपुर्ण पर्यट कय क्षेत्र मा लका पर्यटकीय पदयात्रा र वर्खम डाडाँ (चया बगानको रुपमा) लाई पर्यटन क्षेत्रको रुपमा वकास गरिनेछ ।
- पर्यटन क्षेत्रको समग्र वकासका ला ग स्थानीय जनसमुदाय र निजी क्षेत्रको समेत सहभा गता तथा समन्वयात्मक भू मकालाई जोड दिइनेछ ।
- पर्यटकीय स्थल तथा पर्यटकीय सम्पदाको संरक्षण गरी पर्यटकीय पूर्वाधारको वकासमा जोड दिईनेछ ।
- गाउँपा लका क्षेत्रका सांस्कृतिक, प्राकृतिक, पुरातात्विक एवं जै वक सम्पदाहरुको पहिचान एवम् संरक्षण गरिनेछ ।
- यस गाउँपा लका क्षेत्र भत्र बसोवास गर्ने प्रत्येक जात, जाति एवं समुदायहरुको प्राचीनकाल दे ख चल्दै आएको मौ लक संस्कृति (भाषा, भेषभुषा, चाडपर्व आदी) लाई संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्दै लैजाने नीति लईनेछ ।

- पर्यटन प्रवर्द्धनसंग सम्बन्धित परम्परागत उत्पादनको संरक्षण तथा सम्बर्धनका ला ग सहयोगी कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

घ) सहकारी वकास सम्वन्धी नीतिहरु

- यस गाउँपा लका क्षेत्र भत्र स्थापना भई संचालनमा रहेका र आगामी दिनमा स्थापना भई संचालन हुने सबै क समका सहकारीहरुलाई प्रवर्द्धन तथा नियमन गर्दै अनुगमनमा जोड दिई दण्ड पुरस्कार प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
- कृ ष सहकारी स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- महिला तथा ल क्षत वर्ग उन्मुख सहकारी संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता अ भवृद् ध गर्न वशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सहकारी संस्थाहरुमा लेखापरीक्षण प्रतिवेदनका आधारमा प्रच लत कानुन बमोजिम कर लगाईनेछ ।
- सहकारी क्षेत्रको वकास र प्रवर्द्धनका ला ग ता लम, क्षमता वकासको कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

ङ) राजश्व सम्वन्धि नीतिहरु

- करको दर भन्दा दायरा बढाउने नीति लईनेछ ।
- करदाता शक्षालाई प्राथ मकता दिईनेछ ।
- बजेट तथा स्रोत परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउन संभा वत स्रोतको खोजीका ला ग अध्ययन गरिनेछ ।
- निय मत र सबै भन्दा बढी कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गरिनेछ ।
- गाउँपा लका भत्र महिलाको नाममा हुने सम्प त्त प्राप्त हुने गरी गरिने सफारिस तथा नामसारीमा ३० प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मलाइनेछ ।
- गाउँपा लका भत्र संचालन हुने सबै क समका व्यवशायहरुलाई यसै आव दे ख करको दायरामा जो डनेछ ।
- राजश्व असूलीलाई व्यवस्थित गर्न सुचना प्र व ध मैत्री बनाइनेछ ।

च) बजेट तथा स्रोत परिचालन सम्वन्धी नीति

- थप आय आर्जन हुने क्षेत्र तथा स्रोतको पहिचान गरी व्यवस्थित गर्दै ल गनेछ ।
- कार्यालयको लेखा, महालेखा परिक्षकको कार्यालयले तोकेको ढाँचामा व्यवस्थित, वैज्ञानिक र प्रणालीवद्ध गर्न सुत्र सफ्टवेयर सञ्चालन गरी वत्तीय अनुशासन सहितको पारद र्शता र वत्तीय जवाफदेहिताको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- केन्द्र, वडा तथा वषयगत शाखाबाट सञ्चालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरुको सञ्चालन, व्यवस्थापन र भुक्तानी प्रणालीमा सहजता र एकरुपता ल्याइनेछ।
- बेरुजु तथा सम्परिक्षण समयमै गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

२. सामाजिक वकास

क) लैं गक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धी नीतिहरु

अ) द लत तथा वपन्न उत्थान कार्यक्रम

- वपन्न, द लत र पछ डएको वर्गको क्षेत्रमा स्थानीय सीपमा आधारित रोजगारमुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- छुवाछुत मुक्त गाउँपा लका कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइनेछ ।

आ) अपांगता ल क्षत कार्यक्रम

- अपाङ्गता परिचय पत्र वतरण गरिनेछ ।
- अपांगता मैत्री संरचनाहरुको वकास गर्दै ल गनेछ ।
- अपाङ्ग वर्द्धार्थीहरुलाई शै क्षक प्रोत्साहन गरिनेछ ।

इ) बालबा लका ल क्षत कार्यक्रमः

- गाउँपा लका स्तरीय बाल संजाल गठन गरि वडाहरुमा समेत बालबा लकाको संजाल बनाई उनीहरुको क्षमता अ भवृद् ध गरिनेछ ।
- बालबिवाहमुक्त गाउँपा लका बनाउने अ भयानलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन निर्माणका ला ग आधारहरु तयार गर्दै ल गनेछ ।
- छोरी जन्म बचत कार्यक्रम कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- बालबा लकाको सर्वाङ्गीण वकासमा जोड दिइनेछ ।

ई) जेष्ठ नागरिक ल क्षत कार्यक्रमः

- अध्यक्षको साथ जेष्ठ नागरिकको आश भन्ने नाराका साथ ६० वर्ष मा थका एकल पुरुषहरुलाई एकल पुरुष भत्ता वतरण गरि सम्मान गरिनेछ ।
- ८० वर्ष मा थका जेष्ठ नागरिकहरुलाई निशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण गरिनेछ ।
- ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

उ) महिला ल क्षत रोजगार कार्यक्रम

- पा लका भत्रका युवा महिलाहरुलाई श्रम रोजगार तथा जि वकोपार्जनमा सहयोग गर्ने हेतुका साथ उपाध्यक्ष रोजगार कार्यक्रम मार्फत न्युनतम रोजगारीको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
- संगठित संस्था, महिला समुह सँगको सहकार्यमा ता लम लगायतका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।

ऊ) युवा ल क्षत कार्यक्रमः

- चङ्गाड अध्यक्ष रोजगार कार्यक्रम मार्फत उद्यमशील, सृजनशील युवा नेतृत्व वकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत बेरोजगार व्यक्तिहरुको लगत राखी प्राथ मकताक्रम अनुसार रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत रोजगार प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडा एवम गाउँपा लकास्तरमा यूवा संजाल गठन गरी स्वयंमसेवक परिचालन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- युवाहरुको ज्ञान, सप र क्षमताको उपयोग गरिनेछ ।

ख) शिक्षासम्वन्धी नीतिहरु

- सामुदायिक वद्यालयहरुको शै क्षक स्तरमा अ भवृद् ध गर्न मा. व. तहका वद्यालयमा ई-लाइब्रेरी, सुचना प्र व ध र वज्ञान प्रयोगशाला संचालनमा ल्याइनेछ ।
- सामुदायिक वद्यालयहरुमा योजनामा बजेट राखी योजनाबाटै शक्षक राख्नुपर्ने अवस्थालाई निराकरण गर्नका ला ग पा लकाले पढाई व्यवस्थापन कार्य व ध

मार्फत शक्षक व्यवस्थापन गरि पढाईको गुणस्तरमा सुधार गर्ने नीति लइनेछ ।

- पा लका भत्रका मा व तहका अति वपन्न, द लत वर्ग र समुदायका जेहेन्दार वद्यार्थीहरुलाई चङ्गाड अध्यक्ष छात्रवृ त कार्यक्रम मार्फत प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- सामुदायिक वद्यालयहरुको स्तर उन्नतिका ला ग साधन स्रोतले सम्पन्न बनाउदै ल गनेछ ।
- उच्च शक्षा अध्ययनका ला ग अति वपन्न, द लत वर्ग र समुदायका जेहेन्दार वद्यार्थीलाई छात्रवृ तको शुरुवात गरिनेछ।
- पा लका भत्र प्रा व धक शक्षा संचालन भएका वद्धालयहरुलाई कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराईनेछ ।
- एक वडा एक नमूना वद्यालय बनाउने नीति लइनेछ ।
- शक्षक वद्यार्थी अनुपातका आधारमा सामुदायिक वद्यालयहरुमा शक्षक दरबन्दी मलान तथा वद्यालयलाई वलय (मर्ज) गराउने नीति ल्याइनेछ ।
- वद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरुलाई प्रोत्सहान गर्न उपाध्यक्ष वद्यालयमा : स्यानिटरी प्याड कशोरीको हातमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- पढने बानीको वकास गर्न र पुस्तकालय व्यवस्थापन गर्न सामुदायिक अध्ययन केन्द्रलाई सवलीकरण गरिनेछ ।
- वद्यालयका बालबा लकालाई प्रोत्साहन : शक्षामा जनप्रतिनि धको अ भयान भन्ने मूल ध्येयका साथ न्यानो कपडा वतरण गर्ने व्यवस्था मलाइनेछ ।
- उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्न सक्ने सामुदायिक वद्धालयमा कार्यरत प्र.अ., शक्षक, स.का. र का.स. मध्ये १/१ जनालाई सम्मान गरिनेछ ।
- प्रत्येक सामुदायिक वद्धालयहरुमा प्राथ मक उपचार बाकसको व्यवस्था गरिनेछ ।

ग) स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्वन्धी नीतिहरु

- अशक्त, ज्येष्ठ नागरिक, आ र्थक र सामाजिक रुपमा वपन्न वर्ग, अन्य ल क्षत समुहका ला ग वशेष स्वास्थ्य सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ
- को भड १९ रोकथाम, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनका ला ग प्रर्वद्धनात्मक, उपचारात्मक र प्रतिरोधात्मक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- आधारभुत स्वास्थ्य सेवा निशुल्क रुपमा उपलब्ध गराउन स्वास्थ्य संस्थामा तो कएका औषधीको निय मत आपुर्ति गरि बिरामीको संख्या तथा रोगको आधारमा औषधीको माग आपुर्ति संन्तु लत गरिनेछ ।
- सरकारी, सामूदायिक, गैरसरकारी तथा निजि स्वास्थ्य संस्थासंगको सहकार्यमा आधारभूत तथा व शष्ट स्वास्थ्य सेवाको वस्तार तथा संजाल पुर्‍याउन पहल गरिनेछ
- समुदाय स्तरमा महिला स्वास्थ्य स्वयमसेवीकाहरुको मनोबल बढाउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गर्भवती महिलाको घरमा झण्डा : १००० दिनका आमाहरुको हातमा अण्डा भन्ने मुल नाराका साथ गर्भवतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय प्राथ मकता प्राप्त कार्यक्रम अनुसार बाल तथा मातृ मृत्युदर घटाउनका ला ग सुर क्षत मातृत्व, बालस्वास्थ्य, पोषण, परिवार नियोजन, खोप कार्यक्रम, सरुवा रोग तथा नसर्ने रोग सम्बन्धी व भन्न कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपले संचालन गरिने व्यवस्था मलाईनेछ ।
- फोहरमैला व्यवस्थापनका ला ग जनचेतनामूलक तथा प्रवर्द्धनात्मक क्रयाकलाप संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपा लका भत्र दिर्घका लन फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्नका ला ग ल्यान्ड फल (फोहोरमैला बिसर्जन स्थल) निर्माणका ला ग सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- सम्पुर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरुमा ईन्टरनेटको पहुँच वस्तार गरि वधुतीय स्वास्थ्य सुचना प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- गाउँपा लका क्षेत्र भत्र रहेका स्वास्थ्य पहुँच बाहिरका बस्तीहरुमा निशुल्क घुम्ती स्वास्थ्य श वर संचालन गरि वषेशज्ञ सेवा बस्ती स्तरमा पुर्याईनेछ ।

घ) खेलकूद वकास सम्वन्धी नीतिहरु

- स्वास्थ्यका ला ग खेलकुद राष्ट्रका ला ग खेलकुद भन्ने राष्ट्रिय मान्यतालाई आधार मानी गाउँपा लका स्तरीय व भन्न खेलकुदका कार्यक्रम सञ्चालन गरी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय खेलाडी उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित " अध्यक्ष खेलकुद कार्यक्रम" सञ्चालन गरिनेछ ।

- गाउँपा लका क्षेत्र भत्र उ चत स्थानमा खेलकुद मैदान निर्माणका ला ग क्षेत्र निर्धारण गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थाहरुसंगको सहकार्यमा खेलकुद कार्यक्रम संचालन गर्न, आन्तरिक तथा बाह्य प्रतियो गता तथा कार्यक्रममा सहभागी हुन एवम खेलकुद प्रतियो गता गर्न गराउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३. पूर्वाधार वकास कार्यक्रमः

क) सडक सम्वन्धी नीतिहरु

- गाउँपा लका स्तरको चङ्गाड चक्रपथ निर्माणका ला ग यसैवर्ष सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- वडास्तरीय, पा लका स्तरीय, प्रदेश स्तरीय सडकको गुरुयोजना बनाई व र्गकरण गरिनेछ ।
- सबै वडा जोड्ने सडक योजनाहरुको स्तरोन्ति कार्यमा प्राथ मकतामा रा खनेछ ।
- निय मत मर्मत सम्भार : दिगो सडकको आधार भन्ने मुल नाराका साथ पा लकाबाट निर्माण तथा स्तरोन्नति भएका सडक बाटाहरुको निय मत, आव धक तथा आकस्मिक मर्मत सम्भार कार्यलाई योजनाबद्ध ढंगबाट कार्यान्वयन गरिनेछ ।

ख) खानेपानी सम्वन्धी नीतिहरु

- पा लका भत्र खानेपानी संचालन तथा व्यवस्थापन गर्नका ला ग बृहत चङ्गाड खानेपानी उपभोक्ता स मति निर्माण कार्यलाई अगा ड बढाईनेछ ।
- मुहान संरक्षण, उत्पादन वृद् ध र गुणस्तरीय खानेपानीलाई जोड दिईनेछ ।
- शुद्ध खानेपानीको प्रयोगका ला ग चेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- एक घर एक मटर सहितको खानेपानी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

ग) वद्युत/ऊर्जा सम्वन्धी नीतिहरु

- चङ्गाडी जनता उज्यालो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नका ला ग गत आ.व.मै बजेटको व्यवस्था भएबमोजिम यसै वर्ष बिद्युत आपुर्ति गर्ने प्र क्रया अगा ड बढाईनेछ ।

- गाउँपा लका भत्र रहेका अति वपन्न हालसम्म वैकल्पिक उर्जा बाट बंन्चित घरपरिवारलाई नि:शुल्क २० वाटको सोलार उपलब्ध गराईनेछ ।
- बैकल्पिक उर्जाका कार्यक्रमहरुलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

४. वन वातावरण तथा वपद व्यवस्थापन सम्वन्धि नीति

क) वृक्षारोपण सम्वन्धी नीतिहरु

- आगामी १० वर्षमा हरियाली चङ्गाड सुखी चङ्गाडबासी अ भयान अन्तर्गत सडक कनारा हरियाली, चङ्गाड तटीय खोला क्षेत्र (बाजीकुटी दे ख हलेदे खण्ड) मा हरियाली कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- यस गाउँपा लका क्षेत्र भत्र खाली रहेका सरकारी, पर्ती, ऐलानी तथा सार्वजनिक जग्गाहरुमा भौगो लक क्षेत्रका आधारमा फलफुलजन्य बोट वरुवाहरु वृक्षारोपण गर्ने नीति लईनेछ ।
- सामूदायिक वनलाई प्रवर्द्धन गरि पर्या पर्यटनलाई अगाडी बढाइ वन, वातावरण र रोजगारलाई संगसंगै अगाडी बढाइनेछ ।
- योजना निर्माण गर्दा अनिवार्य रुपमा रुख रोप्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

ख) भू –संरक्षण सम्वन्धी नीतिहरु

- यस गाउँपा लका भत्रका जलाधार संरक्षण गरी ठूला/साना जलाधार क्षेत्रको संरक्षण संवर्द्धन गरिनेछ ।
- वर्षादको पानी संकलन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- पानीको उत्पादन वृद् धका ला ग खानेपानी मुहान क्षेत्रको संरक्षण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

घ) वपद व्यवस्थापन नीतिहरु

- वपद्को जो खम न्यूनिकरण गर्न वपद व्यवस्थापन कोषमा प्रयाप्त बजेट वनियोजन गरिनेछ ।
- वडास्तरीय वपद व्यवस्थापन स मतिलाई थप क्रया शल वनाइ वपद पूर्वतयारी कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

- प्रकोप व्यवस्थापन गर्न गाउँपा लकाको संस्थागत क्षमता अ भवृद् ध गर्ने र रेडक्रस, सुरक्षा निकाय र अस्पतालसंग Rapid Response Team (RRT) बनाई सहकार्य गर्ने नीति लईनेछ ।
- आगला ग, भूकम्प, झाडापखाला, महामारी, चट्याङ, आदिको संभावना, जो खम र यसको न्यूनिकरण तर्फ जनचेतना वृद् ध गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- वपद् व्यवस्थापनका ला ग स्रोत साधन जुटाउनका ला ग यथो चत पहल गरिनेछ ।
- वपद जो खम न्युनीकरण गर्नका ला ग सुचना प्र व ध मैत्री बनाईनेछ ।

५. संस्थागत वकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

- यसै आ.व.मा दुई वडामा भवनको निर्माण गरिनेछ ।
- गाउँपा लका तथा वडा कार्यालयको कार्यसम्पादन तथा सेवा प्रवाहको स्तरलाई थप पारद र्शता जवाफदेहिता उत्तरदायि बनाउनका ला ग गाउँपा लका तथा वडा कार्यालयमा डजिटल बडापत्र निर्माण गरिनेछ ।
- एक वडा एक प्रा व धकको नीतिलाई अपनाईनेछ ।
- व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीलाई अनिवार्य अनलाईन प्र वष्टि मार्फत दर्ता गरिने व्यवस्था मलाईनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने लाभग्राही लाई बैं कङ्ग प्रणाली मार्फत मात्र रकम भुक्तानी गरिने व्यवस्था मलाईनेछ ।
- सुशासन कायम गर्न नागरिक वडा पत्र, उजुरी र गुनासो सुनुवाईमार्फत सेवा प्रवाहमा निरन्तर सुधार ल्याइनेछ ।
- वत्तीय अनुशासन र पारद र्शता कायम गर्ने प्रतिबद्धता सहित लेखापरीक्षण प्रतिवेदनका सुझावहरुको पालना गरिनेछ ।
- बेरुजु न्यूनीकरणका तथा फर्छ्यौटका ला ग वशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- पुरस्कार र दण्डको नीतिलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- न्याय सम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउन न्यायिक स मति व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- प्रभावकारी सेवा प्रवाह, क्षमता वकास र संघीयताको प्रभावकारी कार्यान्वयनका ला ग अन्तर निकाय समन्वयमा जोड दिईनेछ ।

- गा.पा.बाट संचा लत व भन्न योजना कार्यक्रम र सेवा प्रवाहमा निरन्तर सुधार ल्याउन चौमा सक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सर्वसाधारण जनताको पहुँचमा वडा कार्यालयको सेवालाई प्रभावकारी बनाउदै कार्यालयहरुलाई प्र व ध मैत्री बनाउने र वडा कार्यालयहरुको पूर्वाधार वकास गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।
- गाउँपा लकाको स्वा मत्वमा रहेका, भोगचलन तथा संरक्षरणमा रहेका भवन, जग्गा ज मन र प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण, सम्वर्द्धन र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- काम कार्वाहीमा पारद र्शताका ला ग पत्रपत्रिका, वेभसाइट, सूचना तथा रे डयोबाट प्रकाशन/प्रसारण गरी पा लकाबासी नागरिकलाई सुसु चत गरिनेछ ।
- भ्रष्टाचारमुक्त गाउँकार्यपा लका बनाउन शुन्य सहन शलताको नीति लईनेछ ।
- सामुदायिक प्रहरी साझेदारी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपा लका भत्र कार्यरत सम्पुर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई कार्यचाप र कार्यसम्पादनका आधारमा वशेष प्रोत्साहन गर्ने निति लईनेछ ।
- सूचना मैत्री प्र व धको प्रयोग गरी सेवालाई छिटो र छरितो, चुस्त, दुरुस्त एवं पारदर्शी रुपमा प्रवाह गर्ने नीति लइनेछ।

६. मानव संसाधन वकास तथा व्यवस्थापन

- यस गाउँपा लका, वडा कार्यालय र अन्य वषयगत शाखाहरुमा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता अ भवृद् धका ला ग आवश्यकता अनुसारको क्षमता वकास ता लम संचालन गरिनेछ ।
- कर्मचारीहरुको कार्यसम्पादन अ भवृद् ध गरी उच्च मनोवलका साथ कामप्रति सम र्पत गराउन कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीलाई अवलम्वन गर्ने नीति लईनेछ
- वडा र पा लका स्तरीय सेवाप्रवाहको प्रभावकारी नियमनको ला ग अनुगमन स मतिलाई थप क्रयाशील बनाइनेछ।
- समयानुकूल ढंगले कर्मचारीको वृ त्त वकास, सरुवा तथा बढुवा लगायत जिम्मेवारीमा हेरफेर गरी कार्यसम्पादनमा चुस्तता ल्याइनेछ ।

अन्तमा, प्रस्ता वत नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट समृद्ध चङ्गाड सुखी चङ्गाडबासीको आंकाक्षा पूरा गर्न योगदान पुग्नेछ। अत : यो नीति कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा स्थानीय सरकारलाई सबैबाट स क्रय तथा अर्थपूर्ण सहयोग हुने वश्वास लएको छु ।